

15. 3. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Pověřování insolvenčních správců aneb když se kolečko zadrhává

Kolik provozoven máš, tolikrát jsi insolvenčním správcem. I tak by se dala charakterizovat problematika přidělování insolvenčních kauz jednotlivým insolvenčním správcům, kterou se Ministerstvo spravedlnosti zabývá ve svém návrhu zákona, jenž aspiruje na to stát se po tzv. revizní novele z roku 2014 další významnou novelou insolvenčního zákona. Navrhovaná novela reaguje nejen na nešvary rotačního systému nápadu insolvenčních věcí, ale též na nález Ústavního soudu, kterým byly dotčeny ministerstvem ve vyhlášce specifikované podrobnosti výkonu funkce insolvenčního správce.

Osobu insolvenčního správce pro insolvenční řízení ustanovuje podle § 25 IZ v první řadě insolvenční soud. S cílem mimo jiné odstranit nedostatek uniformity a přispět k větší transparentnosti v procesu ustanovování insolvenčních správců byla s účinností od 1. ledna 2014 provedena tzv. revizní novela, která zavedla rotační systém a nově též umožnila insolvenčním správcům vykonávat svou činnost v provozovnách.

V rotačním systému či podle tzv. kolečka insolvenční soud distribuuje jednotlivé insolvenční případy mezi insolvenční správce podle pořadí určeného dnem zápisu sídla správce nebo jeho provozovny do seznamu insolvenčních správců. Revizní novela pak vložila do zákona č. [312/2006 Sb.](#), o insolvenčních správcích, nový § 5a, který stanoví, že sídlem insolvenčního správce je místo, ve kterém skutečně a převážně vykonává činnost, zatímco provozovnou se rozumí místo, v němž insolvenční správce ve vymezených dnech a hodinách svou činnost skutečně vykonává.

Zmíněné ustanovení rovněž připouští, aby insolvenční správce svou činnost vykonával i ve více provozovnách, přičemž jediným omezením, jenž zákon pro zřizování provozoven insolvenčním správcům stanovuje, je možnost zřídit v obvodu jednoho okresního soudu pouze jednu provozovnu. V obvodu jednoho krajského soudu může mít insolvenční správce více provozoven, ale do příslušné části seznamu insolvenčních správců se pro účely rotačního systému zapíše pouze ta provozovna, u které bylo jako první v pořadí připojeno prohlášení o odborném zaměření na řešení úpadku dlužníka konkursem.

Příslušné ustanovení § 5a dále v odst. 8 zmocňuje ministerstvo k tomu, aby vyhláškou upravilo podrobnosti o úředních hodinách provozovny a vymezilo činnosti, které je insolvenční správce v těchto hodinách v provozovně povinen zajišťovat.

Když se kolečko zadrhává

Smyslem a hlavním cílem této nové právní úpravy bylo přiblížit výkon činnosti insolvenčního správce dlužníkům a rovnoměrné rozložení insolvenčních správců v daném obvodu podle požadavku trhu.[1] Po vstupu revizní novely v platnost však došlo k enormnímu nárůstu počtu provozoven za účelem maximalizace nápadu insolvenčních kauz. Insolvenčnímu správci s větším počtem zapsaných provozoven tak napadalo větší množství insolvenčních věcí, naopak na ostatní insolvenční správce, kteří provozovny zřízeny neměli, se nedostávalo.

Možnost téměř neomezeného zakládání provozoven tak v praxi vedla zcela k opačnému efektu a ke snížení kvality výkonu funkce insolvenčních správců. Nárůst počtu provozoven jednotlivých insolvenčních správců totiž s sebou nese i jejich větší časové zatížení, kdy nemohou zabezpečit veškeré činnosti, které musí podle zákona vykonávat s odbornou péčí, natožpak tyto činnosti zajišťovat osobně. Naproti tomu insolvenční správci s malým počtem provozoven, kteří by jinak mohli zajistit výkon těchto činností se zákonem vyžadovanou garancí práv věřitelů i dlužníků, zůstávali v porovnání s vytíženými insolvenčními správci bez nápadu a nevyužití.

Počtem zřízených provozoven si tak insolvenční správci vzájemně konkurovali obdobně jako podnikatelé, ovšem za současného nežádoucího snížení kvality výkonu jejich funkce. V krajních případech pak ze strany některých insolvenčních správců docházelo i ke zřizování fiktivních provozoven.

Omezující vyhláška Ministerstva spravedlnosti

Na tuto situaci zareagovalo Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou č. [101/2015](#) Sb., která s účinností od 1. srpna 2015 změnila vyhlášku č. [355/2013](#) Sb., provádějící výše zmíněný § 5a odst. 8 zákona o insolvenčních správcích.

Úřední hodiny provozovny a okruh činností, které je insolvenční správce povinen v provozovně zajišťovat, jsou podrobně upraveny v § 3 a 4 uvedené vyhlášky Ministerstva spravedlnosti. Podle těchto ustanovení insolvenční správce musel být na provozovně fyzicky přítomen alespoň jeden den v týdnu, a to nepřetržitě nejméně v rozsahu 6 hodin, a to vždy v rozmezí od 7 do 18 hodin. Vyhláška dále vylučovala překryv úředních hodin stanovených pro danou provozovnu s dobou, kdy se má insolvenční správce zdržovat ve svém sídle.

S ohledem na to, že v době, kdy uvedená vyhláška Ministerstva spravedlnosti nabyla účinnosti, existovalo okolo 3 000 provozoven, a na jednoho insolvenčního správce tak připadalo více než 60 provozoven[2], bylo omezení provedené vyhláškou dosti razantní. Reálně totiž insolvenční správci mohli zřídit, v souladu s podmínkami nastavenými vyhláškou, maximálně čtyři provozovny.

Názor Ústavního soudu

Ještě před nabytím účinnosti zmíněných ustanovení a vyhlášky samotné ve znění vyhlášky č. [101/2015](#) Sb. podala skupina 21 senátorů návrh na zrušení § 3 odst. 2 a § 4 odst. 2 vyhlášky č. [355/2013](#) Sb. Předmětem kritiky se stal zejména požadavek „nepřetržitě fyzické přítomnosti“ insolvenčního správce v provozovně po celou dobu úředních hodin. Plénum Ústavního soudu návrh projednalo pod spis. zn. Pl. ÚS 17/15.

Ústavní soud vyslovil názor, že z insolvenčního zákona jako celku nevyplývá povinnost osobního výkonu funkce insolvenčního správce, naopak zákon výslovně počítá s výkonem práce zaměstnanci insolvenčního správce. Užívá-li tedy zákonodárce v § 5a zákona o insolvenčních správcích slovní obrat „skutečně vykonává činnost“, není možno jej vykládat tak, že se jím rozumí osobní výkon činností samotným správcem, nýbrž že je ve svém sídle či provozovně fakticky činný, byť i

prostřednictvím svých zaměstnanců či jiných pověřených osob.[3]

Ústavní soud sice nerozporoval tvrzení Ministerstva spravedlnosti o tom, že v některých případech skutečně docházelo ke zřizování fiktivních provozoven, kritizovaná ustanovení vyhlášky však postihují bez rozdílu všechny insolvenční správce, tedy i ty, kteří sice zřídili větší počet provozoven, ale jejich provozovny fakticky existovaly a skutečně fungovaly. Omezením počtu provozoven, jež bylo možné v souladu s předmětnou vyhláškou zřídít, tak mimo jiné došlo též k zásahu do práva na podnikání zaručeného v čl. 26 odst. Listiny základních práv a svobod.

Závěrem Ústavní soud konstatoval, že povinnost nepřetržité fyzické přítomnosti insolvenčního správce v provozovně by mohla být uložena pouze na základě zákona a v jeho mezích. Předmětnou napadenou vyhláškou však Ministerstvo spravedlnosti vybočilo z daného zákonného zmocnění k úpravě „podrobností“ výkonu funkce insolvenčního správce v provozovně svěřeného mu § 5a odst. 8 zákona o insolvenčních správcích. Požadavek „nepřetržité fyzické přítomnosti“ je tak neslučitelný rovněž s čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR, podle nějž mohou ministerstva vydávat právní předpisy pouze na základě a v mezích zákona, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Ústavní soud proto nálezem ze dne 9. února 2016 § 3 odst. 2 a slova „svou nepřetržitou fyzickou přítomností“ v ustanovení § 4 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. [355/2013](#) Sb., ve znění vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. [101/2015](#) Sb. zrušil. Nález byl vyhlášen ve Sbírce zákonů pod č. 77/2016.

Další novela a nové kritérium pro nápad věci

Ministerstvo spravedlnosti však již vypracovalo návrh novely, který je možné dohledat pod č. j. 15/2015-LO-SP_1, jenž kromě mnoha dalších významných změn přináší i úpravu kritéria, podle něhož budou insolvenčním správcům distribuovány insolvenční kauzy spravedlivým způsobem. Jedním z hlavních cílů předkládaného návrhu zákona je, aby insolvenční správce ve vymezených dnech a úředních hodinách ve svém sídle a ve své provozovně svou činnost skutečně vykonával, a to svědomitě a s odbornou péčí. Dle důvodové zprávy k předloženému návrhu je proto nezbytné oprostít výkon činností, jež insolvenční správce povinně zajišťuje ve svém sídle a v každé ze svých provozoven, od přímé vazby na nápad insolvenčních případů.

K přidělování insolvenčních věcí jednotlivým insolvenčním správcům tak má napříště docházet v návaznosti na okamžik zápisu jejich sídla do seznamu insolvenčních správců nebo v návaznosti na okamžik zápisu jedné z provozoven do tohoto seznamu, zvolí-li si insolvenční správce, že pro účely rotačního přidělování věcí má být v seznamu insolvenčních správců veden údaj o jedné z jeho provozoven namísto údaje o jeho sídle.

Každý insolvenční správce tak bude moci být pro účely tzv. kolečka a nápadu insolvenčních věcí zapsán do seznamu insolvenčních správců pouze jednou, a to ať už na základě údaje o svém sídle nebo o jím zvolené provozovně. Provozoven tak budou moci mít insolvenční správci opět tolik, kolik jim jejich možnosti a schopnosti dovolí. Takto upravený algoritmus pro přidělování insolvenčních kauz by dle názoru ministerstva měl umožňovat přirozenou regulaci počtu provozoven insolvenčních správců za současného zachování svobody podnikání.

Závěr

Ministerský návrh zákona, kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon, je aktuálně projednáván vládou, další jednání o návrhu novely je naplánováno na 16. března 2016.

Zřejmě s ohledem na názor Ústavního soudu, ale též třeba na stanovisko a připomínky ČAK, byl vypuštěn požadavek osobního výkonu činností povinně zajišťovaných insolvenčním správcem v provozovně. Kritérium přidělování kauz na základě zápisu sídla nebo zvolené provozovny insolvenčního správce se jeví jako dostatečné pro přirozenou regulaci distribuce insolvenčních věcí jednotlivým insolvenčním správcům, a tak by mělo být zaručeno i jejich rovnoměrné vytížení s garancí skutečné odborné péče výkonu předmětných činností v rámci insolvenčního řízení.

Navrhovaná novela míří také proti mnohočetným zápisům insolvenčních správců, kteří jsou veřejnou obchodní společností. Zatímco současná právní úprava umožňuje, aby byl insolvenční správce, jenž je veřejnou obchodní společností, v seznamu insolvenčních správců zapsán několikrát dle počtu společníků, původní návrh počítal s tím, že insolvenční správce, který je veřejnou obchodní společností, bude do seznamu zapsán pouze jednou bez ohledu na počet ohlášených společníků. Je zde však namístě vzít v potaz to, že každý ze společníků veřejné obchodní společnosti je plnohodnotným insolvenčním správcem. Současné znění navrhované novely tak aktuálně sice umožňuje pouze jediný zápis veřejné obchodní společnosti, ale jako jednotliví insolvenční správci se do seznamu mají zapisovat všichni společníci, a to v abecedním pořadí.

Mgr. Veronika Tomanová,
advokátní koncipientka

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

[1] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon, č. j. předkladatele 15/2015-LO-SP_1.

[2] Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., insolvenční zákon, č. j. předkladatele 15/2015-LO-SP_1.

[3] Nález Ústavního soudu spis. zn. Pl. ÚS 17/2015 ze dne 9. února 2016.

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)